



Vlaams
Parlement

ingediend op **1176** (2016-2017) – Nr. 3
16 april 2018 (2017-2018)

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door Björn Anseeuw, Jan Bertels en Tine van der Vloet

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Katrien Schryvers, Vera Jans, Griet Coppé, Valerie Taldeman,
Cindy Franssen en Sonja Claes

**betreffende het beter op elkaar afstemmen
van de aanpassingspremie
voor personen met een handicap
en de aanpassingspremie voor ouderen**

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin:

Voorzitter: Bart Van Malderen.

Vaste leden:

Danielle Godderis-T'Jonck, Lies Jans, Lorin Parys, Peter Persyn, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;
Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
Freya Saeys, Martine Taelman;
Freya Van den Bossche, Bart Van Malderen;
Elke Van den Brandt.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Vera Celis, Cathy Coudyser, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester,
Manuela Van Werde;
Sonja Claes, Dirk de Kort, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
Jo De Ro, Emmily Talpe;
Jan Bertels, Bert Moyaers;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Ortwin Depoortere.

Documenten in het dossier:

- 1176 (2016-2017) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving
- Nr. 2: Verslag van de hoorzitting

INHOUD

I.	Toelichting door Katrien Schryvers.....	4
1.	Maatschappelijke duiding	4
2.	Tegemoetkomingen voor extra zorgbehoeften voor ouderen en mensen met een beperking	4
3.	Probleemstelling	4
4.	Voorstellen nieuwe regelgeving.....	5
II.	Bespreking.....	6

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin besprak de conceptnota voor nieuwe regelgeving van Katrien Schryvers, Vera Jans, Griet Coppé, Valerie Taeldeman, Cindy Franssen en Sonja Claes betreffende het beter op elkaar afstemmen van de aanpassingspremie voor personen met een handicap en de aanpassingspremie voor ouderen tijdens haar vergadering van 10 oktober 2017 en 28 maart 2018. Tussenin werd op 7 februari 2018 een hoorzitting georganiseerd. Het verslag van die hoorzitting is verspreid als *Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1176/2.

I. Toelichting door Katrien Schryvers

1. Maatschappelijke duiding

Bij wijze van inleiding vergelijkt *Katrien Schryvers* cijfers over veroudering en verzilvering tussen 2016 en 2060. Het aandeel van de 60-plussers neemt toe van 24,41 tot 30,55 percent, en dat van 80-plussers van 5,19 tot 10,05 percent. Het lid herinnert eraan dat met de leeftijd doorgaans de fysieke ongemakken stijgen.

Volgens 'The Belgian Ageing-studies' woont een vierde van de ouderen in een ernstig onaangepaste woning. Verder is er de wens om zo lang mogelijk in de eigen woning te blijven wonen. Ook het welzijnsbeleid is daarop gericht. Zij citeert uit de beleidsnota Wonen 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 135/1): "Streven naar een woonbeleid dat kan inspelen op actuele zorgbehoeften gekoppeld aan een welzijnsbeleid dat het zelfstandig wonen van iedereen ondersteunt.". In de beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 125/1) valt iets gelijkaardigs te lezen: "Samen met het beleidsdomein Wonen maken we werk van een woongericht welzijnsbeleid."

2. Tegemoetkomingen voor extra zorgbehoeften voor ouderen en mensen met een beperking

Katrien Schryvers vermeldt de stijging bij zorgwoningen en de versoepeling van de regelgeving daarvoor, naast de meegroeiwoningen, thuiszorgdiensten, nachtoppas, dagverzorgingscentra en centra voor kortverblijf. Daarnaast zijn er financiële tegemoetkomingen voor woningaanpassingen, waarbij ze het wegwerken van drempels, elektrische rolluiken en verbrede doorgangen noemt.

Er zijn ook verschillende premies: de renovatiepremie, de verbeteringspremie, de aanpassingspremie voor het toegankelijk maken van een woning voor een bewoner van meer dan 65 jaar, de Vlaamse huursubsidie en de aanpassingspremie voor personen met een beperking, waarvan ook combinaties mogelijk zijn. Ook de minister van Wonen erkent dat het voor sommige mensen verwarrend kan zijn om het overzicht over de verschillende premies te behouden.

3. Probleemstelling

Het probleem voor mensen die een aanpassing nodig hebben op grond van hun zorgbehoefte is dat de aanpassingspremies van Wonen-Vlaanderen en van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) dezelfde naam hebben en vergelijkbare doeleinden, maar wel ogenschijnlijk verschillende doelgroepen en voorwaarden. Het verschil tussen beide is voor veel mensen onduidelijk en wordt gevoeld als onrechtvaardig. De premie van het VAPH draagt de meerkosten van de aanpassingen die nodig zijn vanwege de handicap en die van Wonen-Vlaanderen draagt de kosten van de speciale uitrusting voor de activiteiten van het dagelijks leven of van de constructie van een woning. Terwijl de eerste werkt met een refertebedrag (een maximumbedrag per hulpmiddel of aanpassing), dekt de tweede 50 percent van het bedrag van de

goedgekeurde facturen met een minimum en maximum. Bijkomend stelt het VAPH dat de tegemoetkoming beperkt is tot aanpassingen uit de refertelijst, tenzij een uitzondering is toegestaan, en tot iedereen die voor de leeftijd van 65 jaar een VAPH-erkenning krijgt. De premie van Wonen-Vlaanderen is beperkt tot wie 65 jaar of ouder is, maar houdt geen rekening met handicaps. Belangrijk verschilpunt is tot slot dat de eerste geen inkomensvoorwaarde stelt en de tweede wel. Aanvullend bevat de conceptnota nog een schema met de verschillen tussen renovatie- en verbeteringspremie.

4. Voorstellen nieuwe regelgeving

De indieners van de conceptnota roepen de vraag op of het niet aangewezen is om een eengemaakt premiesysteem met twee stelsels op te zetten: een stelsel voor alle ondersteuning die te maken heeft met het aanpasbaar maken van een woning om mensen in staat te stellen zo lang mogelijk comfortabel te blijven wonen (waarbij beide bestaande aanpassingspremies in het vizier komen), en een ander stelsel voor alle ondersteuning die te maken heeft met het verbeteren van de kwaliteit en de structuur van een woning.

Belangrijker dan de bevoegdheidsverdeling is tegemoetkomen aan de noden op een duidelijke en rechtvaardige manier. Een eengemaakt systeem met twee stelsels komt tegemoet aan de evolutie naar intersectoraal werken, in dit geval de sectoren ouderenbeleid en personen met een handicap. Of iemand behoefte heeft aan een woningaanpassing door een beperking, een chronische ziekte of leeftijd, mag niet bepalend zijn in de beoordeling van de mate waarin hij recht heeft op een tegemoetkoming. Het voorstel komt ook tegemoet aan de doelstelling om zo lang mogelijk in eigen woning te blijven wonen, en zorgt mee voor de vermaatschappelijking van zorg. Het lid citeert uit de beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2014-2019: "We gaan na of we stappen kunnen zetten in de richting van een geïntegreerd Vlaams beleid voor de ondersteuning van woningaanpassingen."

Moet de leeftijdsafhankelijkheid behouden blijven als strikte grens? In de huidige situatie ligt de grens op 65 jaar voor de aanpassingspremie voor ouderen. Wie 64 jaar is en een VAPH-erkenning heeft of krijgt, kan een beroep doen op de aanpassingspremie van het VAPH. Wie 66 jaar is en pas dan een handicap krijgt, kan dat niet, in tegenstelling tot de leeftijdsgenoot die al een VAPH-erkenning had voor hij 65 jaar werd.

Het lid citeert uit de beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2014-2019: "Samen met het beleidsdomein Wonen maken we werk van een 'woongericht welzijnsbeleid'. Dit omvat o.m. (...) het leeftijdsonafhankelijk maken van de regelgeving m.b.t. Activiteiten van het Dagelijks Leven (ADL)". En verder: "(...) We werken stapsgewijs en binnen de budgettaire mogelijkheden aan een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid. Dit hulpmiddelenbeleid wordt gekaderd binnen een 'chronic care' model, een breder zorgconcept waarin thuiszorg, zelfredzaamheidsbevordering en participatie aan de samenleving centraal staan."

De indieners stellen voor om in het eerder genoemde stelsel voor alle ondersteuning die te maken heeft met het aanpasbaar maken van een woning om mensen in staat te stellen zo lang mogelijk comfortabel te blijven wonen, twee toegangen te bouwen. Voor wie een VAPH-erkenning heeft, is de leeftijd onbelangrijk. Anderzijds stijgt met de leeftijd de kans op gezondheidskwaaltjes en dalende mobiliteit. De vraag is dan of 65 jaar een realistische leeftijdsgrens is, gezien mensen continu langer actief en gezond blijven.

Wat de mogelijke aanpassingen zelf betreft, moet het volgens de indieners mogelijk zijn naar één refertelijst te evolueren, wat duidelijker is en administratief eenvoudiger. De noden zijn immers vaak dezelfde voor mensen met een beperking en die met een bepaalde leeftijd.

Tot slot is de vraag over de relatie met het inkomen niet eenvoudig. De premies van het VAPH zijn thans immers niet inkomensgerelateerd, die van Wonen-Vlaanderen wel. Belangrijk is in elk geval dat het niet langer alles of niets is. Een taperingsysteem met verschillende inkomensgrenzen kan het gevoel van onrechtvaardigheid wegnemen bij mensen van wie het inkomen net iets te hoog is.

II. Bespreking

Katrien Schryvers zegt dat dit thema niet onbelangrijk is en in de komende jaren nog aan belang zal winnen. De Vlaamse Gemeentelijke Demografische Vooruitzichten 2018-2035 bevestigen de conceptnota. Het aantal 65-plussers zal tussen 2017 en 2027 met meer dan 22 percent toenemen. Het huidige bevolkingsaandeel van 20 percent 65-plussers zal oplopen tot 23 percent in 2027. Het aantal alleenwonende 65-plussers zal met 20 percent stijgen tussen 2017 en 2027. Het aantal alleenwonende 65- tot 79-jarigen zal toenemen van 203.000 tot 247.000. Het aantal alleenwonende 80-plussers zal stijgen van 151.000 tot 180.000.

De bevolking wordt alsmaar ouder en vergrijsd, voornamelijk als gevolg van de betere gezondheidszorg. Mensen zo goed mogelijk ouder laten worden, is een doelstelling waar iedereen naar streeft. Dat betekent met de best mogelijke zorg omringd en in de eigen woning, buurt of omgeving. Dat laatste verhoogt de behoefte aan aangepaste woonegelegenheden. Daarenboven streven personen met een handicap er terecht al langer naar om zelfstandig te wonen. Een aantal woningaanpassingen helpt hen vaak om alleen te gaan of blijven wonen. Tijdens de hoorzitting is de thematiek uitvoerig beschreven.

Voor de woningaanpassing zijn er verschillende systemen. Er is een groot verschil tussen een woningaanpassing gevraagd door een 65-plusser of een jongere persoon met een beperking. De spreekster noemt het een groot kluwen. Zowel de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin als de minister van Wonen hebben al aangegeven dat afstemming van de verschillende premies aangewezen is.

In de hoorzitting zijn enkele elementen door alle sprekers naar voren geschoven. Iedereen wil dat mensen zo lang mogelijk in de eigen woning kunnen blijven. Er moet bijgevolg niet alleen worden ingezet op aangepaste woningen in de eigen buurt. De huidige premiesystemen vormen een ondoorzichtig geheel voor wie er een beroep op wil doen. Door die ondoorzichtigheid ontstaat het risico dat mensen niet krijgen waar ze recht op hebben. Het is niet rechtvaardig dat wie een handicap oploopt voor zijn 65 jaar anders wordt behandeld dan iemand die hetzelfde voorheeft na zijn 65 jaar. Absolute inkomensgrenzen betekenen dat een klein inkomensverschil voor een groot verschil in ondersteuning zorgt. Er is een grote vraag naar duidelijke en deskundige informatie over woningaanpassingen, premies en tegemoetkomingen. Mensen weten vaak niet dankzij welke kleine aanpassingen ze gemakkelijker in de eigen woning kunnen blijven. Ze weten niet altijd welke mogelijkheden er zijn. Ook over hun verdere verwachtingen moeten ze beter geïnformeerd worden. Een preventieve aanpak is nodig. Mensen ervan overtuigen levenslang te bouwen wanneer ze een woning renoveren of bouwen, zal de toekomstige behoeftes beperken. Dat veronderstelt een allesomvattend beleid.

Een aantal elementen vormt voorwerp van verdere discussie. De verhuisbereidheid zal allicht toenemen met de volgende generaties mits de eigen buurt voldoende aangepaste woongelegenheden biedt. Men mag er echter niet van uitgaan dat mensen moeten verhuizen als er voldoende aangepaste woongelegenheden zijn. De wil om in de eigen woning te blijven, zal er altijd zijn. Er zal altijd behoefte zijn aan woningaanpassingen.

Een sterke vereenvoudiging is aangewezen. Het huidige kluwen moet tot één woningaanpassingssysteem evolueren met een stelsel voor structurele aanpassingen (renovaties voor betere kwaliteit) en een stelsel voor aanpassingen om zo lang mogelijk thuis te kunnen blijven wonen.

De problematiek is duidelijk omschreven tijdens de hoorzitting. Iedereen beseft ten volle dat het niet eenvoudig zal zijn om tot één systeem te komen. Thans moeten er inspanningen geleverd worden om na te gaan hoe de evolutie richting één systeem moet verlopen, welke inkomensgrenzen niet leiden tot een alles-of-nietsituatie en hoe werk kan worden gemaakt van meer preventie. Ten slotte is deskundig advies, informatie en begeleiding nodig. Mensen moeten informatie krijgen over de premies, en over wat en hoe aangepast moet worden. Gezien de huidige mogelijkheden zijn op dit punt nog tal van evoluties te verwachten. Het komt thans het Vlaams Parlement toe om na te gaan hoe dat waargemaakt kan worden.

Tine van der Vloet heeft veel opgestoken tijdens de hoorzitting. Ze is eveneens voorstander van een gebruiksvriendelijker premiesysteem. Mensen mislopen premies omdat ze de weg niet vinden. Sensibiliseren en informeren zijn musts. Preventie ontbreekt wat in de conceptnota, maar tijdens de hoorzitting is meermaals op het belang gewezen van bewust (ver)bouwen. De architectenopleiding zorgt terzake niet voor voldoende voeling. Inter, een expertisecentrum in toegankelijkheid en Universal Design, kan veel doen voor de toegankelijkheid van woningen maar ook van gemeenten. Te weinig mensen zijn echter op de hoogte van het bestaan van Inter en zijn expertise.

Er moet voorts één loket komen waar alle premies die met woningen verband houden, bijgevolg ook de energiepemie, aangevraagd kunnen worden. Er is voorts onderzoek nodig naar de inkomensgrens. Een eventuele uitbreiding moet immers onderbouwd zijn. Heeft iedereen de premie nodig om de woning aan te passen? Is een inkomensgrens nodig? Het is daarnaast belangrijk dat over de grens van de verschillende bevoegdheden wordt gekeken. Welzijn en Wonen moeten overleggen.

De refertelijst moet ruimer of eenvoudiger. Het beleidsdomein Wonen kent geen refertelijst. Bepaalde aanpassingen komen in aanmerking en andere niet. Wat niet op de refertelijst voorkomt, moet worden voorgelegd aan de Bijzondere Bijstandscommissie. Dat is te omslachtig.

Ook op lokaal vlak is er werk aan de winkel. Het is goed dat appartementsblokken opduiken in de dorpskern. Er worden evenwel onvoldoende suggesties gegeven om appartementen aangepast te bouwen. Dat moet zowel voor sociale woningbouw als voor private initiatieven gelden. Bouwheren moeten worden gesensibiliseerd zodat ze slim en toekomstgericht bouwen.

Wie in een assistentiewoning woont, kan geen beroep doen op tal van hulpmiddelen op de refertelijst met als argument dat hij/zij al in een ondersteunde woning woont. Deze bezorgdheid verdient alle aandacht en kan op korte termijn aangepakt worden. Met behulp van de hulpmiddelen op de refertelijst, zal men immers langer in de assistentiewoning kunnen blijven.

Eén premie en één loket zullen voor duidelijkheid zorgen zodat mensen hun woning gemakkelijker en eventueel al preventief kunnen aanpassen waardoor ze er langer in kunnen blijven wonen.

Voor *Jan Bertels* bestaat geen discussie over het belang van dit thema. Het is duidelijk dat een vereenvoudiging nodig is zodat mensen weten welke premie ze kunnen aanvragen. De non-take-up is thans hoog. Er worden te weinig premies uitgekeerd en bovendien is er een mattheuseffect. Daarnaast moeten leeftijds- en inkomensgrenzen bekeken worden. De voorwaarden moeten beter afgestemd worden. Er lijkt eensgezindheid over het principe van de transversaliteit. Hoe dat in de praktijk moet worden gebracht, zal allicht nog tot discussie leiden gezien de te verwachten verschuiving van bevoegdheden en middelen. De schotten tussen onder meer Wonen en Welzijn moeten verdwijnen.

Er is een infopunt, kenniscentrum of verwijzing naar het geïntegreerd breed onthaal nodig, maar dat zal niet alles oplossen. De medewerkers van dat geïntegreerd breed onthaal of van de lokale dienstencentra moeten goed kunnen doorverwijzen aangezien ze tal van vragen zullen krijgen. Ze zullen daartoe ondersteuning nodig hebben.

Er is eensgezindheid over het principe van het levenslang wonen en de meegroeiwoningen. Het heeft echter geen zin om een toegankelijke woning te bouwen in een omgeving die dat niet is omdat de stoepen te hoog zijn of er geen bussen langskomen.

De definitie van assistentiewoning is eveneens een kluwen. Het begrip moet beter beschermd en afgebakend worden. Niemand kan uitleggen waarom een bewoner van een assistentiewoning bepaalde hulpmiddelen niet kan aanvragen.

Bart Van Malderen zegt dat aan zorgzekerheid voorwaarden zijn gekoppeld, zoals capaciteit, en enkele andere belendende sectoren. In dat opzicht is het debat over het ontwerp van decreet houdende de Vlaamse sociale bescherming (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1474/1) interessant omdat integratie en ontkokering als doelstellingen naar voren worden geschoven. De integratie van het hulpmiddelenbeleid mag voor de spreker nog verder gaan dan voorgesteld. De bespreking van deze conceptnota geeft aan dat men allicht nog ruimer mag gaan gezien de linken met Wonen en Omgeving. Dat is een voorwaarde om een aantal belangrijke decreten te laten slagen op het terrein. De druk op de handicapspecifieke zorg of op de residentiële ouderenzorg tot een aanvaardbaar niveau reduceren kan enkel als mensen in de eigen woonomgeving kunnen blijven. Dat stemt bovendien overeen met de vraag van de mensen zelf. Mensen willen zo lang mogelijk uit een voorziening wegblijven. Ze blijven bij voorkeur zo lang mogelijk in de eigen woning. Investeren in de woonomgeving spaart op termijn de woonkosten uit.

In de eerste plaats moet er echter voor worden gezorgd dat er zo weinig mogelijk woningen aangepast moeten worden door van bij het initiële ontwerp te letten op de toegankelijkheid. Het is duidelijk dat deze gewenste toestand nog niet bereikt is. In dat opzicht kunnen heel wat zaken beter dan thans het geval is.

De werkelijkheid is minder duidelijk en evolueert vaak sneller dan de regelgeving. Er is de leeftijdsgrens. Er is een onderscheid tussen een handicap en chronische medische problemen als gevolg van ouderdom of een andere aandoening. Handicap en zorgvragen evolueren in de tijd. De opmerkingen over de assistentiewoningen zijn illustratief.

Het onderzoek naar de leeftijdsgrenzen moet op het grootste marginale effect gericht zijn om het huidige gevoel van onrechtvaardigheid weg te werken en om het risico op non-take-up en mattheuseffect te verminderen.

De prijs van kleine hulpmiddelen, die vaak niet technisch van aard zijn, verhoogt omdat het product op de refertelijks wordt opgenomen. Vlaanderen komt maar niet tot marktwerking. Strikt gezien gebeurt er niets illegaals, maar iedereen beseft dat de geest van de wet niet gerespecteerd wordt. Tegelijk hoort iedereen verhalen over rolstoelen die opgeslagen worden in de kelder van een voorziening omdat de aanvrager er geen gebruik meer van maakt. Daartegenover staat dat mensen een aanpassing geweigerd zien of verloren lopen in de papiermolen. Dat spanningsveld moet met een open blik bekeken worden. De middelen zullen altijd schaars zijn. Een efficiënte inzet ervan zal de samenleving beter uitrusten om de gedeelde doelstellingen te halen.

Katrien Schryvers dankt de sprekers voor de vaak gelijklopende inbreng. Iedereen wil meer werk maken van preventie. Toegankelijkheid moet niet alleen voor de woning maar voor de volledige omgeving gelden. Steden en gemeenten moeten ertoe aangezet worden daar werk van te maken. De zaken moeten voorts vereenvoudigd worden. Er is onderzoek nodig naar de absolute inkomens- en leeftijdsgrens, en naar de refertelijst. De spreekster verwacht zich niet aan een eenvoudige oefening. Dit wordt een werk van lange adem. Ze ziet het als haar verantwoordelijkheid om de nodige stappen te zetten.

Bart VAN MALDEREN,
voorzitter

Björn ANSEEUW
Jan BERTELS
Tine VAN DER VLOET,
verslaggevers